

**Hamzova léčebna
Luže-Košumberk**
VÁŠ REHABILITAČNÍ ÚSTAV

ZPRAVODAJ

Hamzovy léčebny

UVNITŘ TOHOTO
VYDÁNÍ:

strana:

Úvodní slovo ředitele	
Bezpečnost a ochrana proti přenosu nákazy v jídelně	2
Školní skupina pro děti zaměstnanců	2
Zapalte svíčku za děti z Košumberku	3
Personální oddělení informuje	4
Příloha 1: Znovuotevření Zdravotnického muzea	5-6

Úvodní slovo ředitele

Vážení spolupracovníci,

všichni občané sledují dnes informace o situaci s nadějí, že konečně začnou klesat hrozivá kovidová čísla a zploští se datové křivky nových výskytů onemocnění. Zdravotníci dvojnásob. Jejich řady řídou a logicky kolísají. Do toho přišlo dušičkové počasí. Ani Hamzovu léčebnu nevynechala únava a všudypřítomný strach při sčítání, kolik je na stěru pozitivních kolegů, kolik pacientů. Naději přináší konečně zpráva o ukončování testů možné vakcíny proti onemocnění Covidem 19. Teď výroba, distribuce, očkování. Ještě to dost dlouho potrvá. Zatím musíme vydržet. Věřím, že konečně vyplacené odměny za kovidové jaro ale naši zaměstnanci přijmou jako kladné vyhodnocení jejich přístupu k léčebně. Jsme stále v tlaku. Zdravotníci musí trpělivě jednat s pacienty, někdy je to horší s příbuznými. Vedení stále řeší potřebu materiálů, vlny změn v předepsaných postupech.

Navíc současná situace rozhodně není dobrá. Léčebna bojuje se stále novými ohnisky v různých pavilónech, jedna izolace a karanténa za druhou. Do toho snaha poskytnout nejen ošetřovatelskou, ale i léčebně rehabilitační péči, jak jen to jde. Je to pocitově nekonečné. Ještě pár měsíců budeme zavaleni zprávami o těžkostech.

Přesto se na všech odděleních stále přesně a pilně pracuje. Zvláště dětské pavilóny jsou zatím ušetřeny. Snad abych zaklepal na dřevo. V pavilónech pro dospělé stále do nekonečna dezinfikujeme, děláme všechna opatření. Léčebna pracuje, byť s těžkostmi. Možná, že přece jen bylo dobré, že jsme na jaře tzv. vše elegantně zvládli. Dává to vědomí schopnosti to znovu dokázat a víru, že se to opravdu stane. Vzpomínám vždy rád na dnes již okřídlené přání pro počasí: „Slunce v duši“.

MUDr. Václav Volejník, CSc.
ředitel léčebny

Bezpečnost a ochrana proti přenosu nákazy v jídelně

Zdravotnický personál sice nosí trvale roušky či respirátory, ale přece jen jsou chvíle, kdy je nutné je odložit. Takovým místem je jindy příjemná chvíle u oběda. Jenže v současné době je to nejméně konkrétních dvacet minut, kdy jíte se spolupracovníky, a to těsně vedle sebe. Potom stačí jeden skrytý zdroj a nemoc se zase rozbíhá k dalším. V jídelně to rychle a kvalitně vyřešili naši vlastní pracovníci údržby. Vyrobili pohledné přepážky z plexiskla. Jsou velice funkční, jen povídat si při jídle teď bohužel nejde. Všichni ale věřme, že to není navždy a vrátí se nám i milá chvíle pro hovor při jídle. Mimochodem v léčebně stabilně velmi chutném jídle.

*MUDr. Václav Volejník, CSc.
ředitel léčebny*

Školní skupina pro děti zaměstnanců

Speciální základní škola, mateřská škola a praktická škola Skuteč otevřela školní skupinu na pracovišti v Hamzově léčebně. Skupina je určena pro děti zaměstnanců, které ve stávajícím školním roce navštěvují I. st. ZŠ. Školní činnost byla zahájena dne 5. 11. 2020.

Děti se scházejí každý pracovní den v 6:30 hod. V průběhu dne se věnují jak vzdělání, tak volnočasovým aktivitám, přičemž mezi ty nejoblíbenější patří výtvarné a sportovní. Samozřejmostí je také pohyb na čerstvém vzduchu. Z hygienických důvodů si nosí žáci své jídlo i pití, předností toho je, že dle vlastní chuti. Pedagogičtí pracovníci se s dětmi loučí odpoledne v 15:30 hod.

Díky vstřícnému jednání pana ředitele, Mgr. Petra Vtípila, mohl být provoz neprodleně zahájen. Potrvá až do rozhodnutí vlády o návratu žáků zpět do škol.

*Mgr. Jana Pauerová
asistentka ředitele, marketing a PR*

Zapalte svíčku za děti z Košumberku

„Deus nullo magis hominem separativ a ceteris, quae quidem mortalia essent, animalibus, quam dicendi facultate.“ Marcus Fabius Quintilianus

„Bůh neodlišil člověka od smrtelných bytostí ničím jiným více, než schopností mluvit.“ Je to jedna z nejdůležitějších schopností, která nás činí lidmi. Zároveň je to nástroj, který nám umožňuje sdílením zkušeností urychlit vývoj lidského myšlení a s tím i vývoj/konec světa, což v současné rychlé internetové a mobilové době platí více, než kdy před tím.

Přesto většina z nás právě teď, v dušičkový čas, naopak zpomalí a přemítá v tichosti a bez řečí o neexistující schopnosti zvané nesmrtelnost. Je s podivem, až děsivé, že i přes svou neexistenci nese „něco“ vlastní název. Tohle něco vyjadřuje obrovské přání člověka, který zná hodnotu lidského života. Ještě větší přání člověka, který zná ztrátu lidského života. A největší přání toho, kdo zná ztrátu dítěte. Prof. MUDr. František Hamza *„vyrval vražděné tuberkulóze více než dva tisíce dětí, když v roce 1901 založil, mnoho let vedl a rozšiřoval dětskou léčebnu v Luži – Košumberku“*. (Borská I., 1993)

Naproti tomu však dnes ze statistik víme, že si zde nemoc v letech 1901 – 1921 vyžádala 108 dětských obětí. Děti, které neměly nikoho, kdo by je pohřbil, našly místo posledního odpočinku na hřbitově v Luži. Hřbitov byl založen Františkem Hamzou v roce 1903 při vzniku původního Sanatoria doktora Hamzy. Do roku 1960 tu bylo pohřbeno 168 dětí. Řada hrobů již zarostla travou a z pohřebiště se stal přírodní prostor pro tradiční uctívání zemřelých. Od roku 2013 se na tomto místě koná pietní vzpomínka Zapalte svíčku za děti z Košumberku za účasti ředitele Hamzovy léčebny, který je patronem této trvalé piety. Jinak tomu nebylo ani letos, kdy v pondělí 2. listopadu, ve svátek zesnulých, opět zapálil první svíčku.

Lužský hřbitov také slouží jako památka na svého zakladatele pro Hamzovu léčebnu. Jen pár kroků od dětské loučky se totiž nachází hrob rodiny Hamzů. Prof. MUDr. Hamza zde sice není uložen, byl pochován v urnovém háji v Praze-Motole, za to zde odpočívá jeho syn Božej, který rovněž zemřel v dětském věku, nikoliv však na tuberkulózu, nýbrž na záškrť.

Věnujte spolu s námi tichou vzpomínku.

Mgr. Jana Pauerová
asistentka ředitele, marketing a PR

**Hamzova léčebna
Luže-Košumberk**
VÁŠ REHABILITAČNÍ ÚSTAV

Personální oddělení informuje

Nástupy do pracovního poměru v říjnu - doplnění:

Máslová Eliška	- praktická sestra, pav. G
Jirsáková Marie	- všeobecná sestra, pav. V
Hajzochová Anna	- uklízečka, pav. V
Gálová Veronika	- fyzioterapeut, pav. R /úv. 0,225/

Ukončení pracovního poměru v říjnu:

Boruchová Marta	- všeobecná sestra, pav. C
Lyško Natalja	- kuchař, OVS

Nástupy do pracovního poměru v listopadu:

Dostálová Zdeňka, Mgr.	- fyzioterapeut, pav. B
Hubená Olga	- uklízečka, pav. C
Ročňová Martina	- admin. pracovník, pav. G /z rodičovské dovolené/
Hladíková Radka	- mzdová účetní, ředitelství

Výpomoc v nouzovém stavu:

Na výpomoc v nouzovém stavu bylo přijato 6 studentek zdravotnických a sociálních oborů, 1 praktická sestra a 1 uklízečka.

Odborná stáž:

V průběhu měsíce října si v HL plnily odbornou stáž 2 stážistky – fyzioterapeutky a 7 stážistek na SRJ v rámci kurzu Katetrizace močového měchýře muže.

V říjnu 2020 dosáhli pracovního výročí tito zaměstnanci:

25 let	Böhmová Kamila	-	všeobecná sestra, pav. K
25 let	Horáková Zdeňka	-	uklízečka, pav. C

Za vykonanou práci Vám vedení HL děkuje.

Poděkování:

Dne 9. 11. 2020 jsme navázali spolupráci s Vyšší odbornou školou a střední školou zdravotnickou a sociální v Ústí nad Orlicí. Díky vstřícnému jednání paní ředitelky, Mgr. Marii Klementové, k nám přišly studentky školy na výpomoc v nouzovém stavu.

Ing. Bohuslava Tefrová
N PER/ PaM

Vydává:
Hamzova odborná léčebna
pro děti a dospělé
v Luži-Košumberku,
sekretariát ředitelství
marketing a PR

Vydáno dne:
13. listopadu 2020

Adresa:
Hamzova odborná léčebna
pro děti a dospělé
Košumberk 80
538 54 Luže

Znovuotevření Zdravotnického muzea po jeho technické opravě

Motto: „Cesta ke zdraví je naší sdílenou odpovědností“ (Hamza, 1923)

„Přeji, aby veřejnost tento počin ocenila. Často se zapomíná na úsilí historických osobností prospět lidem a pomáhat jim s návratem toho nejcennějšího, co mohou mít, zdraví,“ napsala do vínku nově otevřenému tehdy „Centru historie v HL“ již v roce 2017 historička PhDr. Hana Vincenciová z Východočeského muzea v Pardubicích. Muzeum si své příznivce a návštěvníky skutečně rychle našlo. Nejen proto jsou v letošním roce nově vytvářeny expozice, které blíže dokumentují jednotlivá období vývoje zdravotnictví, zejména však dokumentují vývoj péče v Hamzově léčebně. Dalším důvodem je pochopení řady zdravotníků, kteří aktivně doplňují rostoucí sbírku předmětů. Podmínkou byly nutné

technické úpravy vlastních prostor Muzea.

Hamzova léčebna byla založena v roce 1901 jako první léčebný ústav pro tuberkulózní a skrofulózní ve střední Evropě. Letos slaví již 119 let od svého založení. Zprvu dětský tuberkulózní léčebný ústav úspěšně plnil své úkoly do začátku 60. let minulého století. Po reprofili-zaci následovalo čtyřicetileté období formy dětského rehabilitačního ústavu, který obsáhl svojí velikostí, i výsledky své práce, celou tehdejší Československou republiku. Konec minulého tisíciletí zastihl léčebnu

v další transformaci, a to směrem k péči pro dospělé. „V současné době zajišťujeme a rozvíjíme nejen následnou léčebně rehabilitační lůžkovou a ambulantní péči, ale navíc též i vlastní program dlouhodobé léčebné péče v individuálním projektu rehabilitačního ošetřovatelství. Léčebna historicky neměla nikdy méně než 500 lůžek, navíc soustředěných v pavilónech v jednom areálu. „Léčebnu založil prof. MUDr. František Hamza a díky své geniálnosti jí už při výstavbě vtiskl mnoho moderních prvků stavebně a provozně. Spolu s tím ale i moderního ducha a náročné požadavky na kvalitu, které zde platí dodnes. Máme tím na mysli pečlivý odborný přístup k pacientům, požadavky na moderní léčebné postupy, kvalitu vnitřního i zevního prostředí i sledování zájmů a spokojenosti a dobré pohody pacienta při pobytu v léčebně. Myšlenky Prof. Hamzy jsou dodnes platné i odborně. Jeho odborné lékařské texty jsou stále přínosným vzděláváním o moderním přístupu k lůžkové léčbě, a to i přes jejich zdánlivé stáří.

Zdraví člověka představuje bezesporu jednu z nejcennějších hodnot, kterých se nám v životě dostává. Lidské tělo a duše, jako cílový objekt zdravotní péče, potažmo celého systému zdravotnictví, fascinují lidstvo po celou dobu existence lidstva. Od užití prvních léčivých přírodních extraktů pračlověka až po moderní transkontinentální robotické operace v naší digitální době jde v jádru věci stále o to samé – předcházet onemocněním, dopomoci člověku zpět ke stavu úplného zdraví, případně přiblížit kvalitu jeho následujícího života co nejbližší stavu úplného zdraví. Odbornou lékařskou péči potřebujeme dříve či později v průběhu života všichni. Zpravidla se s ní však setkáváme ještě před narozením a stejně tak na druhém konci života. Na našem vlastním zdraví máme mít zájem nejen my sami, ale i celá společnost, stát. Ve vyspělejších evropských zemích se od dob průmyslové revoluce formovaly a utvářely zdravotnické systémy, vycházející z tradic a hodnot dané země.

Zdravotní péče se v českých zemích řídila základním říšským zákonem z 21. prosince 1867, který stanovil povinnost říšské rady zabývat se zdravotní legislativou. Teprve zákon z roku 1870 konkrétně upravil organizaci veřejné zdravotní služby. Na zdravotníky, nemocnice, ústavy, porodnice a nalezin-

Znovuotevření Zdravotnického muzea po jeho technické opravě

ce tak měla dohlížet státní správa, která měla nadále povolovat zřizování soukromých ústavů. V důsledku toho také došlo k významnému rozvoji všech typů nemocnic. „V roce 1900 již bylo v Čechách 76 veřejných a 89 soukromých nemocnic; na Moravě 13 veřejných a 53 soukromých a ve Slezsku 5 veřejných a 20 soukromých.“

Pokračovala také specializace veřejných a soukromých lůžkových zařízení. Již tehdy úřady nezapomínaly na to, aby v nemocnicích byla zvláštní lůžka pro případ epidemie. V případě jejího propuknutí se vedle toho zřizovaly ad hoc epidemické nemocnice (např. v případě cholery, tyfu, neštovic...). Zdravotní stav obyvatelstva byl ovlivňován řadou faktorů. Jedním z nich byla především dostupnost lékařské péče a dohled nad hygienickými opatřeními. Důležitá byla nezávadnost vody, kanalizace, použití dezinfekčních prostředků apod. Velký vliv na zdraví obyvatel měla také prevence, díky níž došlo k výraznému snížení úmrtnosti na neštovice. Jistých úspěchů bylo dosaženo i v boji proti břišnímu tyfu. Přísná hygiena vody, přesnější i včasnější diagnostika a izolace nemocných pomohly v poslední čtvrtině 19. století snížit úmrtnost i na toto onemocnění. Největším a prakticky neřešitelným problémem období počátku minulého století zůstávala tuberkulóza. Bez ohledu na Kochův objev jejího bacilu v roce 1882 nepovažovala většina obyvatelstva, včetně lékařů, tuto chorobu za nakažlivou. Teprve odstupem času se začínaly brát vážně zdravotní předpisy vydávané na přelomu století (plivátka ve školách a veřejných místnostech, výstrahy před líbáním tuberkulózních pacientů na ústa apod.) Pojem tuberkulóza byl spojován pouze s plicní formou tohoto infekčního onemocnění.

Ostatní formy TBC byly považovány za běžné nemoci. Na rozdíl od jiných přenosných nemocí, úmrtnost na tuberkulózu stoupala. Patřila mezi choroby, které byly výrazně ovlivňovány sociálními faktory. Nejvyšší mortalita byla v posledním desetiletí 19. století zaznamenávána v průmyslových oblastech na severu a severovýchodě Čech (okolo 6 %), podobně na tom byla Praha a Brno. Vedle průmyslových oblastí byla vysoká dětská úmrtnost také v chudých zemědělských oblastech. Tuberkulóza byla až do r. 1934 hlavní příčinou smrti. Teprve v polovině třicátých let ji nahradily nemoci srdce a cév. Co bylo dále a daleko více podrobností se dozvíte při návštěvě Muzea zdravotnictví.

*Jana Zavřelová, DiS.
metodik parku, správce archívů*

